

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain muuttamisesta (HE 309/2018 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 66/2018 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kalastusneuvos Eija Kirjavainen, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Sanna Koljonen, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Penina Blankett, ympäristöministeriö
- saamelaiskäräjien hallituksen jäsen Pentti Pieski, saamelaiskäräjät
- erikoistutkija Jorma Piironen, Luonnonvarakeskus
- maanmittausneuvos Markku Markkula, Maanmittauslaitos
- ylitarkastaja Mika Laakkonen, Metsähallitus
- lakimies Jenny Fredrikson, Kalatalouden Keskusliitto
- erityisasiantuntija Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- toiminnanjohtaja Markku Marttinen, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- hallituksen puheenjohtaja, DI Veikko Rintamäki, Tenon kiinteistönomistajat ry
- hallituksen jäsen Juhani Taivalaho, Tenon kiinteistönomistajat ry
- puheenjohtaja Kalervo Aska, Tornio-Muoniojokiseura ry
- suojeluasiantuntija Olli Sivonen, WWF Suomi

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- valtiovarainministeriö
- saamelaiskäräjät
- Metsähallitus
- Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Valiokunnan mietintö MmVM 27/2018 vp

- Kalatalouden Keskusliitto

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kalastuslakia. Kalastusta koskevien säännösten rikkomiseen liittyvää seuraamusjärjestelmää kehitettäisiin sisällyttämällä lakiin uudenlainen menettämisseuraamus. Laissa säädettyjen uhanalaisten ja taantuneiden kalalajien osalta tulisi tiettyjen kalastusrikosten ja -rikkomusten yhteydessä tuomita valtiolle menetettäväksi se arvo, joka rikoksen kohteena olevalla kalalla on lajinsa edustajana. Uudistuksella tehostetaan uhanalaisten ja taantuneiden kalalajien suojelua ja elpymistä.

Ylä-Lapin kalastusoikeuksia kehitettäisiin parantamalla paikallisten kalastusmahdollisuuksia valtiolle kuuluvilla vesialueilla kalakantojen tilan sallimissa rajoissa. Esityksen mukaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntalaisilla olisi jatkossa oikeus lunastaa Metsähallitukselta henkilökohtainen kausilupa kalastukseen omassa kunnassa sijaitseville valtiolle kuuluville lohen sekä taimenen nousualueille. Uudistuksella parannetaan saamelaisten ja paikallisten kalastuskulttuurin harjoittamismahdollisuuksia.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2019.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta toteaa, että hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavan kalastusta koskevien säännösten rikkomiseen liittyvää seuraamusjärjestelmää sisällyttämällä lakiin uudenlainen menettämisseuraamus, jonka perusteella laissa säädettyjen uhanalaisten ja taantuneiden kalalajien osalta tulee tiettyjen kalastusrikosten ja -rikkomusten yhteydessä tuomita valtiolle menetettäväksi se arvo, joka rikoksen kohteena olevalla kalalla on lajinsa edustajana. Kalalajit, joita menettämisseuraamus koskee ovat lohi, järvilohi, ankerias, nahkiainen, taimen, harjus, nieriä, jokirapu sekä mereen laskevassa joessa tai purossa oleva siika.

Valiokunta pitää tärkeänä, että salakalastukseen puututaan uudennaisella menettämisseuraamuksella. Sekä luonnonsuojelulain nojalla rauhoitetuille eläimille että metsästyslaissa säädetyille riisitalajeille on jo laissa säädetyt arvot, joita sovelletaan luonnonsuojelu- ja metsästysrikoksissa. Kalalajeilta arvot ovat toistaiseksi puuttuneet. Kalastuslain nykyinen seuraamusjärjestelmä on koettu tehottomaksi erityisesti laittoman kalastuksen vähentämisen osalta, koska seuraamukset uhanalaisten kalojen laittomasta kalastuksesta ovat olleet vähäisiä. Esimerkiksi vaelluskalakantojen elvyttämishankkeiden kannalta on ollut ongelma, että kantojen elpymiseen tähtäävien kalliiden toimenpiteiden tehoa on heikentänyt uhanalaisiin vaelluskalakantoihin, kuten äärimmäisen uhanalaiseksi luokiteltuun Saimaan järvilohkeen, kohdistuva salakalastus. Valiokunta pitääkin ehdotettua muutosta kannatettavana ja katsoo sen tehostavan uhanalaisten ja taantuneiden kalalajien suojelua ja elpymistä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kaupallisessa kalastuksessa eräissä kalastusmuodoissa pyydetään suuria määriä pieniä parvikaloja, kuten silakkaa ja kilohailia. Saalismäärät voivat

Valiokunnan mietintö MmVM 27/2018 vp

vaihdella sadoista kiloista jopa satoihin tonneihin eikä saaliita niiden käyttötarkoituksesta riippuen aina lajitella. Huolellinenkin pyynnin kohdentaminen pieniin parvikaloihin voi satunnaisesti antaa sivusaaliiksi yksittäisiä muita kuin kalastuksen kohteena olevia kaloja, eikä näitä voida suurista saalismääristä kohtuullisella työmäärällä ja kustannuksilla havaita. Valiokunta korostaa, että uudesta menettämisseuraamuksesta ei saa seurata kohtuuttomia tilanteita kaupallisille kalastajille.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nousi esille menettämisseuraamusta koskevan lajillisen soveltamisalan ulottaminen myös kuhaan. Valiokunta toteaa, että kuhaa ei saadun selvityksen mukaan päädytty sisällyttämään lajilistaan, koska se on luokiteltu kansallisesti elinvoimaiseksi, kun taas muut lajit, joita menettämisseuraamus koskee, on luokiteltu joko uhanalaisiksi tai taantuneiksi. Kuhan menettämisseuraamuksen arvo olisi lisäksi arvioiden mukaan alhainen. Valiokunta puoltaa säännöksen hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisena, mutta kiinnittää kuitenkin samalla huomiota siihen, että kuhakantojen vahvistamiseksi on monilla alueilla tehty paljon työtä. Kuha on hyvin arvokas saaliskala ja näin ollen altis salakalastukselle, joten kuhakantojen kestävää käyttöä on seurattava tarkoin.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä ehdotetaan lisäksi muutosta paikallisten kalastusmahdollisuuksiin Ylä-Lapissa (kalastuslain 10 §). Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntalaisilla on jatkossa oikeus lunastaa Metsähallitukselta henkilökohtainen kausilupa, joka oikeuttaa Metsähallituksen asettamien lupaehtojen puitteissa kalastuslain 4 §:ssä määriteltyyn viehekalastukseen henkilön kotikunnassa sijaitsevilla lohen sekä taimenen nousualueilla, jotka kuuluvat valtiolle. Kalastuslain 3 §:ssä säädetystä johtuen kuntalaisten kausilupa ei kuitenkaan ole voimassa niillä lohen sekä taimenen nousualueilla, joiden osalta kalastusoikeuksien määräytymisestä säädetään vieraan valtion kanssa tehdyssä sopimuksessa. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan tarkoituksena on, että kausilupa on omakustannushintainen ja siitä säädetään asetuksella. Lasten ja nuorten kalastusharrastuksen tukemiseksi kausilupa on maksuton alle 18-vuotiaille. Muutoksen tarkoituksena on parantaa saamelaiden ja paikallisten kalastuskulttuurin harjoittamismahdollisuuksia.

Valiokunta toteaa, että esityksen mukaan Metsähallitus asettaa kausilupiin erilaisia lupaehtoja. Koska nykyisestä kalastuslupien kiintiöinnistä lohen sekä taimenen nousualueilla luovutaan paikkakuntalaisten osalta, paikallisesta kalastuksesta nousualueille syntyvää kalastuspainetta säädellään jatkossa sen varmistamiseksi, että kalastuspaine nousualueilla on ekologisesti kestävällä tasolla. Ekologisesti kestävä kalastuksen mitoittamiseksi ja tietoon perustuvan kalastussääntelyn mahdollistamiseksi lupaehtoja ovat esityksen mukaan kalastajakohtaiset saaliskiintiöt sekä saaliin raportointivelvollisuus, joiden lisäksi Metsähallitus voi asettaa muita mahdollisia tarpeellisiksi katsomiaan yleisiä ja lupa-aluekohtaisia kalastusrajoituksia.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esitys sisältää säännöksen, joka mahdollistaa sen, että Metsähallitus voi paikallisten kausilupien estämättä jatkossakin myöntää aluekohtaisia kaikkien ostettavissa olevia kalastuslupia lohen sekä taimenen nousualueille kalakantojen sallimissa rajoissa. Säännöksen tarkoituksena on turvata ulkopaikkakuntalaisten kalastusmahdollisuudet lohen sekä taimenen nousualueilla varaamalla osa nousualueille kohdistuvasta kalastuksesta myönnettäväksi kaikkien ostettavissa olevina maksullisina kalastuslupina.

Valiokunnan mietintö MmVM 27/2018 vp

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 66/2018 vp tarkastellut ehdotettua muutosta kalastuslain 10 §:ään ja toteaa ehdotetun säännöksen parantavan saamelaisten perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaisten oikeuksien toteutumista. Perustuslakivaliokunta esittää, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nousi hallituksen esitykseen sisältyvien asioiden lisäksi esille kysymys ns. koskitilojen kalastusoikeuksista ja oikeudesta osallistua kalatalousalueiden toimintaan. Saadun selvityksen perusteella valiokunta toteaa asian vaativan perusteellista valmistelua. Valiokunta pitää tärkeänä, että oikeustilaa selvennetään tältä osin jatkossa. (*Valiokunnan lausumaehdotus*)

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 309/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotus)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää mahdollisimman pikaisesti lainmuutostarpeet liittyen kalastusoikeuden omaavien koskitilojen oikeuteen osallistua kalatalousalueiden toimintaan sekä arvioi lainmuutostarpeet osakaskuntien vähemmistöosakkaiden oikeuksien vahvistamiseksi erityisesti Ylä-Lapin tilanne huomioiden.

Helsingissä 6.3.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Kari Kulmala sin
jäsen Pertti Hakanen kesk
jäsen Teuvo Hakkarainen ps
jäsen Hanna Halmeenpää vihr
jäsen Lasse Hautala kesk
jäsen Susanna Koski kok
jäsen Jari Myllykoski vas

Valiokunnan mietintö MmVM 27/2018 vp

jäsen Mats Nylund r
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Eerikki Viljanen kesk (osittain)
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Miika Suves

Valiokunnan mietintö MmVM 27/2018 vp

Vastalause

Perustelut

Hallituksen esityksessä HE 309/2018 vp on kyse kalastuslain muuttamisesta. Tarkoituksena on tehostaa uhanalaisten ja taantuneiden kalalajien tai kantojen suojelua ja parantaa saamelaisten ja Ylä-Lapin asukkaiden kalastuskulttuurin harjoittamismahdollisuuksia. Esitetyt lakimuutokset ja niiden tavoitteet ovat kannatettavia.

Oikeus Ylä-Lapin kalastuslupa-an 10 §

Ylä-Lapin kalastuslupa-an hallituksen lakiesityksessä esitetty muutos parantaa kaikkien paikallisten asukkaiden kalastusmahdollisuuksia ja saamelaiseen kulttuuriin ja elinkeinoon kuuluvan kalastuksen harjoittamista Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueella. Saamelainen kalastus nauttii perustuslain turvaamaa saamelaiskulttuurin suojaa.

Laki saamelaiskäräjistä määrittelee 4 §:ssä saamelaisten kotiseutualueeksi Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueen sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevan Lapin paliskunnan alueen. Asetuksessa tai sen liitteessä julkaistaan kartta kotiseutualueen rajoista. Saamelaiskäräjien asiantuntijalausunnon mukaan kalastuslain 10 §:n muutoksesta säädettäessä Lapin paliskunnan alueelle tulisi yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti kuulua samanlaiset kalastusoikeudet kuin muualla saamelaisten kotiseutualueella. Saamelaiskäräjät ei esittänyt lain soveltamista Lapin paliskunnan alueella määriteltäväksi koskemaan vain saamelaisia, vaan hallituksen esitystä vastaavalla tavalla kaikkia saamelaisten kotiseutualueella asuvia kuntalaisia.

Saamelaiskäräjät katsoo asiantuntijalausunnossaan, että saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella asuvien saamelaisten oikeutta kulttuuriin kuuluvan kalastuksen harjoittamiseen perinnealueillaan ei voida rajoittaa. Saamelaiskäräjät vetoaa YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen artiklaan 27, jonka mukaan vähemmistöihin kuululta henkilöltä ei saa kieltää oikeutta yhdessä muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan.

Myös perustuslakivaliokunta viittaa lausunnossaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle (PeVL 66/2018 vp – HE 309/2018 vp) YK:n yleissopimukseen (KP-sopimus), jonka 27 artiklan on valvontakäytännössä katsottu suojaavan alkuperäiskansojen oikeutta nauttia omasta kulttuuristaan. YK:n ihmisoikeuskomitean mukaan 27 artikla merkitsee muun muassa velvollisuutta taloudellisten toimenpiteiden suunnittelemiseen ja toteuttamiseen siten, että saamelaisten elinkeinojen taloudellinen kannattavuus säilyy (Länsman ja muut v. Suomi, 26.10.1994, valitus no. 511/1992).

Perustuslakivaliokunta toteaa tässä lakiesityksessä ehdotetun säännöksen parantavan saamelaisten perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaisten oikeuksien toteutumista. Perustuslakivaliokunta viittaa lausunnossaan myös useisiin perustuslakivaliokunnan aikaisempiin lausuntoihin, joissa todetaan mm. että kalastus on poronhoidon ohella yksi saamelaisten kulttuurimuotoon kiinteästi kuuluvista elinkeinoista (ks. HE 309/1993 vp, s. 65/II ja esim. PeVL 3/1990 vp, s. 2—3, PeVL 29/2004 vp, s. 2 ja PeVL 40/2009 vp, s. 2). Perustuslakivaliokunta on myös todennut kalastamisen

Valiokunnan mietintö MmVM 27/2018 vp

kuuluvan perinteiseen saamelaiseen elämänmuotoon ilman asuinpaikkaan liittyviä rajoituksia (ks. PeVL 27/1997 vp, s. 3 ja PeVL 29/2004 vp, s. 2). Sekä ihmisoikeuskomitea (ks. Länsman ja muut v. Suomi, 511/1992) että perustuslakivaliokunta ovat todenneet, että saamelaiskulttuuriin kuuluvat myös perinteisten elinkeinojen nykyaikaiset soveltamismuodot (Ks. PeVL 1/2016 vp, s. 4 ja PeVL 38/2004 vp, s. 4/II).

Vaikka esitetty lakimuutos kalastuslain 10 §:n osalta siis parantaa saamelaisten oikeuksia Ylä-Lapin kuntien alueella, on todettava tämän parannuksen kohdentuvan saamelaisiin valikoivalla tavalla. Parannuksen ulkopuolelle jäävät ne saamelaiset, joiden kotikunta ei ole Enontekiö, Inari tai Utsjoki. Lakiesitys ei paranna eikä toisaalta entisestään heikennä näiden Ylä-Lapin kuntien ulkopuolella asuvien saamelaisten asemaa. Lakimuutoksen tuoma parannus saamelaisten oikeuksiin ei kohdennu kuitenkaan edes koko saamelaisten kotiseutualueelle, johon voimassa olevan saamelaiskäräjälain 4 §:n mukaan kuuluu Ylä-Lapin kuntien ohella Sodankylän kunnan pohjoisosat, Lapin paliskunnan alue. Suomessa on noin 10 000 saamelaista. Heistä yli 60 prosenttia asuu kotiseutualueensa ulkopuolella.

Ratkaisumalli saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella asuvien saamelaisten oikeuksien toteuttamiseen voisi Saamelaiskäräjien asiantuntijalausunnon mukaan olla erityisperusteilla haettava lupa. Tällaisesta lupamenettelystä voitaisiin toteuttaa määräaikainen kokeilu, esimerkkinä soveltuvin osin meneillään oleva Metsähallituksen pilotti koskien perinteisen luonnonkäytön maastoliikennettä.

Maastoliikennettä koskevassa Metsähallituksen kokeiluhankkeessa pilotoidaan harkinnanvaraisia talviaikaisia maastoliikennelupia mahdollistamaan perinteisen luonnonkäytön harjoittaminen Enontekiöllä, Inarissa ja Utsjoella. Näistä kunnista pois muuttaneelle, alueella syntyneelle tai varttuneelle ja luonnonkäytön perinteen näissä kunnissa omaavalle on kokeiluhankkeessa voitu myöntää henkilökohtainen maastoliikennelupa mahdollistamaan kulku tarkoin määritellyille henkilön perinteisille kohteille.

Saamelaiskäräjät on asiantuntijalausuntonaan esittänyt, että vastaava kokeiluhanke voitaisiin toteuttaa mahdollistamaan yhteys alueen perinteiseen luonnonkäyttöön, kalastuslain 10 §:n tapauksessa siis kalastukseen. Tässä harkinnanvaraisessa henkilökohtaisessa luvassa voitaisiin identifioida ja määrittellä hakijan sukujen käyttämät tai kiinteistöjen perusteella määräytyvät kalastusalueet ja lupa voisi koskea saamelaisten kotiseutualueella eli Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueella sekä Sodankylän kunnan pohjoisosissa Lapin paliskunnan alueella olevaa hakijan perinteistä kalastusaluetta.

Menettämisseuraamus 119 §

Menettämisseuraamuskokonaisuus on keskeinen osa kalastuslain toimeenpanon vahvistamista. Hallituksen esityksessä (HE 192/2014 vp) kalastuslain kokonaisuudistukseksi todettiin ”Kalastuslain kokonaisuudistuksesta erillisenä prosessina on tarkoitus myöhemmin vuonna 2014 aloittaa kalastukseen liittyvän seuraamusjärjestelmän kehittämistä koskeva selvitys.” Tätä selvitystä sidosryhmäkuulemisineen ei ilmeisesti kuitenkaan tehty, minkä vuoksi nyt käsittelyssä oleva lakiesitys ei ole menettämisseuraamuksen osalta vaikuttavuudeltaan riittävä.

Valiokunnan mietintö MmVM 27/2018 vp

Esitetyn lakimuutoksen 119 §:n osalta uhanalaisten ja taantuneiden lajien ohella asiantuntijalausunnoissa nousi esille menettämisuraamusta koskevan soveltamisalan ulottaminen myös kuhaan. Valiokunta lausuu kuhan olevan hyvin arvokas saaliskala ja näin ollen altis salakalastukselle, mistä johtuen kuhakantojen kestävää käyttöä on seurattava tarkoin.

Vaikka kuha ei ole uhanalainen tai taantunut, sekä kalastusasetus että kalatalousviranomaisten päätökset sisältävät sitä koskevaa säätelyä. Kuhan kalastusta ohjataan kalastusasetuksessa määrätyllä alimitalla ja laji on erityissäädely uhanalaisten kalojen ja ravun tavoin. Monet todetut kalastusrikkomukset liittyvät kuhaan sen suuren markkina-arvon takia. Kun lakiesitys pyrkii salakalastuksen kitkemiseen ja taloudellisesti hyvin arvokkaaseen kuhaan kohdistuu erittäin paljon salakalastusta, olisi menettämisuraamusta koskevaan lajilistaan perusteltua lisätä myös kuha.

Luonnonvarakeskuksen joulukuussa 2018 julkaiseman Kalavarojen käyttö ja hoito -oppaan mukaan kuha on sekä vapaa-ajankalastajien että kaupallisten kalastajien tavoitelluimpia saaliskaloja ja samalla kalastuksen ohjauksen avainlaji. Ilman ohjausta kuhan pyynti voi tehostua liikaa, mikä vaarantaa kannan kestävästä käytöstä.

Kuhakannat ovat elinvoimaisia ja laajalti levinneitä, mutta niiden pitämiseksi elinvoimaisina on maassamme tehty poikkeuksellisen paljon alueellista kalastuksen säätelyä, hoitotoimia ja tutkimusta. Kuhaan kohdistuvaa säätelyä tulee oletettavasti sisältymään runsaasti myös kalatalousalueiden tulevissa käyttö- ja hoitosuunnitelmissa.

Luonnonvarakeskus on määritellyt kalalajeillemme arvot, jotka lasketaan kunkin kalalajin taloudellisen (kauppahinta) ja suojelullisen arvon perusteella. Näin saadaan korvausarvo. Korvausarvoa nostaa myös kalalajin erityissäätely kalastusasetuksessa. Myös kuhalle on laskettu arvo, joka jää suojelullisen arvon osalta toki pienemmäksi kuin uhanalaisilla lajeilla.

Kuhan salakalastuksen rikostutkinnassa saaliin taloudellinen arvo lasketaan nyt korkeintaan kaupallisen kalastajan tuottajahinnan mukaan, joka on paljon alempi kuin Luonnonvarakeskuksen mallin mukaan laskettu arvo kuhalle (= kuhan kauppahinta + suojeluarvo + erityissäätely kalastusasetuksessa). Mikäli rikoksen tekijä ei ole saanut salakalastamastaan kuhasta taloudellista tuottoa (antanut pois, jättänyt mätänemään) vallitsevan käytännön mukaisesti salakalastuksesta ei katsota syntyneen lainkaan taloudellista tuottoa, jolloin rikos tai rikkomus herkästi jätetään kokonaan syyttämättä.

Menettämisuraamuksen lisääminen lakiin on tärkeä lisä kalastuslainsäädäntöön. Se tehostaa kalastusvalvonnan toimivuutta. Tarkoitus on edistää uhanalaisten kalakantojen suojelua ja elvyttämistä sekä kitkeä ja ennaltaehkäistä salakalastusta. Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on asiantuntijalausunnossaan esittänyt, että kuha lisättäisiin 119 §:n lajilistalle, jota menettämisuraamus koskee. Myös Luonnonvarakeskus esitti asiantuntijalausunnossaan, että tulisi selvittää, olisiko kuha lisättävä 119 §:n lajilistaan.

Maa- ja metsätalousministeriö valmisteli kalastuslain muuttamista alun perin huomattavasti laajempaan kuin käsiteltävänä oleva hallituksen esityksen sisältö nyt on. Tornio-Muoniojokiseura ja Kalatalouden keskusliitto ovat kiinnittäneet asiantuntijalausunnossaan huomiota siihen, että kalastuslaki vaatisi pikaista korjausta hallituksen esitystä laajemmin myös siltä osin, että lakiin sel-

Valiokunnan mietintö MmVM 27/2018 vp

vennettäisiin koskitilojen kalastusoikeuden haltijoiden oikeus osallistua kalastuslain 23 §:n mukaisten kalatalousalueiden toimintaan.

Tornio-Muoniojokiseura toi lausunnossaan esiin, että voimassa olevassa kalastuslaissa 4 §:n 10 kohdan määritelmä kalastusoikeudenhaltijasta ei kata koskitilojen osakaskuntia. Maa- ja metsätalousministeriö ei valiokunnalle toimitetussa vastineessaan vastusta kalastuslain 4 §:n 10 kohdan täsmentämistä a-kohdan osalta, jotta yhteisluvelain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettu erityisen etuuden osakaskunta olisi yksiselitteisesti kalastusoikeuden haltija. Ministeriö tuo vastineessaan esille huomion siitä, että tämä muutos ei perusta kenellekään kalastusoikeutta, koska erityisen etuuden osakaskunnan syntyminen edellyttää sitä, että jollain muulla taholla on koskitilan alueella omistajan ohella kalastusoikeus.

Myös kalastuslain 5 §:ään tulee lisätä selkeä maininta yhteisluvelaissa säädetyn ”erityisen etuuden osakaskunnan” kalastusoikeudesta sekä siitä, että kyseinen erityisen etuuden osakaskunta on kalastuslain 4 §:ssä tarkoitettu kalastusoikeudenhaltija.

Asiantuntijalausunnoissa esille nousi myös kalastuslain 23 ja 25 §:n välisen ristiriidan ja epätasällisyyksien poistamisen tarve liittyen koskitilojen kalastusoikeudenhaltijoiden oikeuteen osallistua kalastusalueiden toimintaan. Kalastuslain 25 § on epäjohdonmukainen kalastuslain 23 §:n kanssa, jossa kalatalousalueen jäsenyys on säädetty kalastusoikeudenhaltijoille. Kalastuslain 25 §:n todettiin asiantuntijalausunnossa olevan ristiriitainen myös yhteisluvelain kanssa.

Nämä ristiriidat lainsäädännössä aiheuttavat tällä hetkellä joillakin kalastuslain 23 §:n mukaisilla, vuoden 2019 alusta perustettavilla kalatalousalueilla sen, että kalatalousalue ei voi järjestäytyä perustamiskokouksessaan rikkomatta jompaa kumpaa lakia. Valiokunta totesikin saamansa selvityksen perusteella pitävänsä tärkeänä, että oikeustilaa selvennetään tältä osin.

Valiokunta ehdottaa mietinnössään eduskunnan hyväksyttäväksi kuitenkin lausumaa, johon on selkeän ja kiistattoman koskitilojen kalastusoikeudenhaltijoiden oikeustilan korjaamisen ohella sisällytetty vaatimus arvioida lainmuutostarpeet Ylä-Lapin osakaskuntien vähemmistöosakkaiden oikeuksien vahvistamisesta. Jälkimmäinen on ristiriitoja herättänyt ja huomattavia epäselvyyksiä sisältävä asia, joka kuuluisi paremminkin siviilioikeudessa selvitettäväksi.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että lakiehdotus HE 309/2018 vp hyväksytään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön mukaisena paitsi 119 § muutettuna seuraavasti (***Vastalauseen muutosehdotus***)

ja että hyväksytään kaksi lausumaa. (***Vastalauseen lausumaehdotukset***)

Vastalauseen muutosehdotus

119 §

Valiokunnan mietintö MmVM 27/2018 vp

Menettämisseuraamus

Se, joka on syyllistynyt tämän lain 118 §:n 1 momentin 1—3, 5 tai 6 kohdassa taikka rikoslain 48 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuun muuhun tekoon kuin tämän lain 59 tai 60 §:n nojalla tehdyn kalastuskiellon tai -rajoituksen rikkomiseen, ja ottanut saaliiksi lohen, järvilohen, ankeriaan, nahkiaisen, taimenen, harjuksen, nieriän, jokiravun, *kuhan* tai mereen laskevassa joessa tai purossa olevan siian, on tuomittava menettämään valtiolle arvo, joka sillä lajinsa edustajana on. Menettämisseuraamuksista säädetään lisäksi rikoslain 10 luvussa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään mainittujen lajien määritetyistä yksiköistä ja niille vahvistettavista arvoista.

Vastalauseen lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti toimiin selvittääkseen Ylä-Lapin kuntien (Enontekiö, Inari, Utsjoki) ja saamelaiskäräjälain 4 §:ssä määritellyn saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella asuvien saamelaisten oikeusaseman saamelaiskulttuuriin kuuluvan kalastuksen harjoittamiseen perinnealueillaan saamelaisten kotiseutualueella.

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy pikaisesti valmistelemaan kalastuslain-säädännön muutoksia, joilla säädökset kalastusoikeuksista kootaan yhteen lakiin ja selkiytetään lainsäädäntöä siten, että turvataan koskitilojen kalastusoikeuden haltijoiden asema ja oikeus osallistua kalastuslain 23 §:n mukaisten kalatalousalueiden toimintaan.

Helsinki 6.3.2019

Hanna Halmeenpää vihr